

Paragrafy *Prawda w służbie wolności* (s. 120-130) i *Pokój jako owoc osobowego porządku społecznego* (s. 130-150) prowadzą do zobaczenia owoców szeroko pojętej kultury w *Aksjologicznych uwarunkowaniach chrześcijańskiej aktywności kulturowej* (s. 150-62). Jest ukazanie modelu uczestnictwa w życiu społecznym ugruntowanym w Jezusie Chrystusie. W takim modelu braterstwo i wzajemne wspomaganie nie kłócą się z godnością człowieka, a poprzez akt Wcielenia Chrystus podniósł wszystkie ludzkie zaangażowania do roli służby Bogu i Jego dziełom.

Pracę kończy obszerne podsumowanie w języku angielskim (s. 165-172), po którym następują imponujące swoją objętością: wykaz skrótów i bibliografia (s. 173 – 207).

Czytelnik może czuć się nieco rozczarowany dużym stopniem ogólności przedstawionych treści, ale zastrzeżenie ujęte w podtytule *Zarys problematyki* zdaje się być wystarczającym wyjaśnieniem. Przy lekturze można zauważyć także drobne błędy drukarskie, niezależne od Autora (s. 66), czy w tekście na okładce.

Publikacja jest o tyle cenna, że odsłania i przypomina refleksję dotyczącą zasad życia społecznego, praw i obowiązków osoby i społeczności, rodziny i narodu. Gdy już dawno minął czas entuzjazmu z odzyskanej wolności, a wielu czuje się zawiedzionych i zniechęconych odkrywanie na nowo czym jest godność człowieka może być przyczynkiem do budzenia nadziei i szukania rozwiązań poprzez wewnętrzną odnowę człowieka i społeczności.

Ks. Jerzy Swędrowski

Ks. Wojciech Pazera, *Koncepcja homilii ewangelizacyjnej*, Częstochowa 2002, ss. 312.

Wezwanie Chrystusa *Idźcie i nauczajcie wszystkie narody* (Mk 16, 15) pozostaje niezmiennie poprzez wieki i pokolenia zadaniem do pełnej realizacji i wypełniania. Głosiciele słowa Bożego nieustannie podejmują próby lepszego i głębszego odczytania wskazań Chrystusa. Sytuacja człowieka, który boryka się z brakiem radykalnego wyboru dobra wskazuje na potrzebę szukania pomocy w słowie Bożym – słowie życia.

Ks. prof. UKSW Wojciech Pazera podjął próbę nowego spojrzenia na dzieło ewangelizacji, w którym szczególną i uprzywilejowaną rolę zajmuje homilia (KO 24). W *Nowym Ogólnym wprowadzeniu do Mszału Rzymskiego* znajdzie czytelnik stwierdzenie, że homilia stanowi pokarm konieczny do podtrzymania życia chrześcijańskiego. Kształtowanie i utrwalanie postaw chrześcijańskich jest drogą na której nie może zabraknąć umocnienia słowem płynącym z Objawienia Bożego i refleksji nad nowym rozumieniem Dobrej Nowiny.

Autor podzielił swoją pracę na trzy rozdziały. Pierwszy z nich *Ewangelizacja jako fundamentalne zadanie Kościoła* (s. 17-85) jest próbą omówienia i opisanie pojęcia ewangelizacji jako podstawowego zadania Kościoła. Autor ukazuje także teologiczne podstawy ewangelizacji, jej typy i adresatów. Bardzo cennym wydaje zauważenie konieczności pogłębiania więzi między wiarą i nauczaniem Kościoła, a codziennym życiem ludzi różnych kultur. To w konkretnej rzeczywistości dokonuje się rozwój człowieka, tam poznaje świat, podejmując próbę czynienia go sobie poddanym oraz wytwarza dobra i wartości przekazywane kolejnym pokoleniom. Rozwój kultury jest niejako wypełnianiem woli samego Boga, dlatego adaptacja wysiłków ewangelizacyjnych do miejsca i sytuacji człowieka jest niezmiernie istotna. Obecnie, w dobie globalizacji pojawiają się nowe niebezpieczeństwa, zadania i szanse by uniwersalny wymiar ewangelicznego orędzia adoptować do zmieniającej się mentalności ludzi. W pierwszym rozdziale ks. Pazera podejmuje także problem *nowej ewangelizacji*, która ze swej natury dąży do budowania Kościoła przez głoszenie słowa i sakramenty wtajemniczenia.

Na gruncie polskiego kaznodziejstwa powraca nieustannie postulat pisania podręczników i publikacji pomocnych w poprawnej budowie kazań, a także wskazówek dla młodych *śług Słowa* pragnących sprostać wymaganiom współczesności. W drugim rozdziale *Model homilii ewangelizacyjnej* (s. 91-209) ks. Pazera zauważa konieczność uświadomienia sobie, że homilia jest aktem komunikacji międzyludzkiej i nie stanowi jedynie owocu wysiłku głoszącego. Dając definicję homilii jako aktualizującego wyjaśnienia Pisma św. w ramach sprawowanej liturgii autor zauważa, że współczesne nauczanie przywróciło pierwotną rangę liturgii. Pozwala to dotknąć Słowem Bożym sytuację konkretnego człowieka, który nie musi już czuć się jedynie biernym obserwatorem akcji liturgicznej. Dialog wirtualny i stawianie pytań retorycznych podnosi dynamikę homilii i może skutkować określonymi stanami emocjonalnymi. O wieków stwierdzano, że kaznodziejstwo jest sztuką słowa, dlatego stosowane zasady retoryki kościelnej miały nadawać mu piękna i artyzmu. Autor książki zauważa konieczność funkcjonowania określonych schematów wymowy kościelnej, które swoją jasną budową mają prowadzić słuchacza ku zgłębianiu nauki Bożej. Zgodnie z soborową tendencją uważa, że podstawową formą przekazu będzie homilia i na podstawie doświadczeń dwudziestowiecznych kaznodziejów przedkłada model homilii wg następujących elementów:

1. Antropologiczna indukcja
2. Kerygmat
3. Element didaskaliczny
4. Komponent parenezy
5. Mistagogiczny wymiar homilii
6. Składnik antropologicznej dedukcji

Poszczególne elementy mają dotycząc sytuacji człowieka (antropologiczna indukcja) prowadzić do poznania orędzia Jezusa Chrystusa (kerygmat), wyjaśniać i katechizować (didaskalia), kierować ku świadectwu życia kaznodziei i słuchacza (pareneza), wprowadzać w rzeczywistość Bożych tajemnic (mistagogia), by wreszcie zastosować usłyszane i przyjęte słowo Jezusa Chrystusa w swoim życiu (antropologiczna dedukcja). Wspomniany model jest propozycją i wskazówką, jak czynić homilię zrozumiałą i dotyczącą konkretnego życia człowieka.

Ostatni rozdział pracy ks. Pazery nosi tytuł *Praktyka i dydaktyka homilii ewangelizacyjnej* (s. 209-294). Autor dotyka tutaj problematyki dotyczącej duszpasterstwa parafialnego, które w szczególny sposób jest nośnikiem ewangelizacji. To tutaj poprzez słowo i sakramenty można dotrzeć do współczesnego człowieka. Sakramenty inicjacji chrześcijańskiej są szansą, aby obojętni duchowo rodzice na nowo odkryli głębię życia religijnego. Skupieni na zewnętrznej estetyce i atrakcyjności rytów, mają okazję by przekazana z wiarą homilia wyjaśniająca stała się początkiem nawrócenia i rozwoju życia religijnego. Warto zauważyć, że ks. Pazera wskazuje także na sanktuaria maryjne jako miejsca, w których człowiek wierzący poszukuje umocnienia słowem i sakramentami. Autor wskazuje na potrzebę coraz głębszej refleksji teologicznej i odnowy świadomości eklezjalnej w zmieniających się czasach. Chodzi tu szczególnie o świadomość godności wynikającej z chrztu św. i powołania do życia wiary w Kościele, a także wzmocnienie przeświadczenia, że stan świecki człowieka ochrzczonego jest pozytywnym znakiem w powołaniu do zbawienia. W konsekwencji prowadzi to także do odpowiedzialności za Kościół.

Jak autor zaznacza we wstępie (s. 11) oparł się na germańskich, romańskich i słowiańskich kaznodziejskich tradycjach, wykorzystując wyniki badań takich autorów jak: J.A. Jungman, R. Zeffass, J. Gelineau, P. Vivarès, J. Crivelli i J. Vrablec.

Pracę ks. Pazery wieńczy bibliografia, niestety wykaz skrótów znalazł się na początku, zaraz po wstępie (s. 14-16). Bibliografia (s. 297-304) oprócz publikacji polskojęzycznych zawiera wiele pozycji dotyczących tematyki homiletycznej autorów niemiecko i francuskojęzycznych. Wartość publikacji podnosi podsumowanie w języku francuskim i angielskim.

Koncepcja homilii ewangelizacyjnej ks. prof. UKSW Wojciecha Pazery na pewno nie wyczerpuje bogactwa tematów i postulatów dotyczących współczesnego przepowiadania słowa Bożego w Polsce, ale jest cennym materiałem do rozważań w jaki sposób docierać do poszczególnych grup Kościoła. Ciągle pozostaje aktualne pytanie, które nie zostało także rozwiązane w omawianej publikacji w jaki sposób mówić do ludzi, chociażby biorąc pod uwagę kryterium wieku słuchaczy, a jeszcze istotniejsze jak unikać swoistego *meta-języka* w wymowie kościelnej.

Tytuł pracy Ks. Pazery implikuje zanurzenie w nauczaniu Jana Pawła II, którego przepowiadanie było wielkim wezwaniem do nowej ewangelizacji. Jawi się w związku z tym niedosyt odniesień do bogactwa nauczania Ojca świętego. Brakuje jej także konkretnych wskazówek, które nie są jedynie teorią, ale owocem doświadczenia w głoszeniu słowa Bożego.

Praca Ks. Pazery może stać się cenną pomocą tak dla uczących homiletyki, studentów teologii, a także innych, zatroskanych o piękno i głębię słowa mówionego w Polsce, nie tylko na ambonie. Jest teoretycznym wskazaniem, które stanie się twórczym materiałem do kształtowania sług Słowa.

Ks. Jerzy Swędrowski

Ks. Andrzej Zelek SAC, Czym jest świętość? Świętość chrześcijanina w świetle pism głównych założycieli Prymasowskiego Instytutu Życia Wewnętrznego – ks. Antoniego Słomkowskiego, o. Bernarda Przybylskiego OP i ks. Eugeniusza Weron SAC, Apostolicum, Zabki 2005, ss. 376.

Zagłębiając się w bogatą polską spuściznę piśmienniczą odnośnie do życia duchowego, swoją uwagę Autor skierował ku poglądom głównych założycieli Prymasowskiego Instytutu Życia Wewnętrznego. Zapoznając się z bogactwem ich nauki, zadając sobie pytanie: jak należy rozumieć świętość chrześcijanina według wspomnianych teologów?

Ks. A. Słomkowski, główny twórca PIŻW, był kapłanem diecezji gnieźnieńskiej; w latach 1944-51 był rektorem KUL-u, a zarazem jego odnowicielem; za obronę katolickiej tożsamości uczelni represjonowany przez władze komunistyczne i więziony; założyciel pierwszej w Polsce Katedry Teologii Asceetyczno-Mistycznej w KUL (1957); powołał do istnienia świecki Instytut Chrystusa Króla i Maryi Matki Królowej; był również powszechnie cenionym rekoлекcjonistą.

O. B. Przybylski, dominikanin, teolog i duszpasterz; redaktor miesięcznika „Szkoła Chrystusowa” i licznych publikacji naukowych; prowincjał Dominikanów; przewodniczący Konsulty Wyższych Przełożonych Zakonów Męskich; twórca Instytutu Tomistycznego; członek licznych komisji Episkopatu Polski; w badaniach naukowych koncentrujący się przede wszystkim wokół tematów mariologicznych oraz teologii życia wewnętrznego.

Ks. E. Weron, pallotyn, rektor WSD w Ołtarzewie; prowincjał Pallotynów; był wieloletnim członkiem Komisji Episkopatu ds. Apostolstwa Świeckich oraz redaktorem Biuletynu Teologii Laikatu w „Collectanea Theologica”; współpracował z redakcją „Encyklopedii Katolickiej” KUL; ponadto był redaktorem wielu pozycji książkowych; prowadził redakcję wielkiej serii wydawniczej „Dzieła